

INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI

Rasulova Yasmina Murodilloxon qizi

Termiz Iqtisodiyot va servis universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi

5.24 guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada innovatsion pedagogik texnologiyalar tushunchasi, ularning turlari, ta'lim jarayoniga tatbiq etishning nazariy va amaliy asoslari, shuningdek, pedagoglarning zamonaviy texnologiyalarni qo'llashdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, maqolada innovatsion yondashuvlarning ta'lim sifati, o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishi va mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishdagi o'rni yoritiladi.

Kalit so'zlar: Innovatsiya, pedagogik texnologiya, interfaol metodlar, ta'lim sifati, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, o'qituvchi mahorati, raqamli ta'lim, ijodiy yondashuv, innovatsion yondashuv, pedagogik faoliyat, ta'lim jarayoni, zamonaviy o'qitish, loyiha asosida o'qitish, modulli ta'lim, masofaviy ta'lim, ta'lim samaradorligi, motivatsiya, ta'lim islohotlari, axborot madaniyati, ta'limda integratsiya.

Bugungi globallashuv jarayonida ta'lim tizimi jamiyat taraqqiyotining eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. Yangi axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli ta'lim vositalari, interfaol metodlar pedagogik jarayonning mazmuni va shaklini tubdan o'zgartirib yubormoqda. Shu sababli, ta'lim tizimida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash — o'qitish samaradorligini oshirish, shaxsiy yondashuvni kuchaytirish va ta'lim sifatini yaxshilashning asosiy shartidir.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar tushunchasi va mohiyati

“Innovatsiya” so'zi lotincha “innovatio” so'zidan olingan bo'lib, “yangilanish”, “yangilik kiritish” ma'nosini anglatadi. Pedagogik texnologiyalar esa o'qitish jarayonini ilmiy asosda tashkil etish, natijani oldindan rejalashtirish va unga erishish metodikasidir.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar — bu ta’lim jarayonini samarali tashkil etish, o‘quvchilarni faol ishtirokchi sifatida jalb qilish, ijodkorlik va mustaqil fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan yangi metod va vositalar tizimidir.

Innovatsion texnologiyalarning turlari

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar quyidagi turlarga ajratiladi:

1. Axborot-kommunikatsion texnologiyalar (AKT): kompyuter, internet, multimedia, elektron darsliklar, sun’iy intellekt asosida o‘qitish tizimlari.
2. Interfaol metodlar: “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Bumerang”, “Tushunchalar xaritasi” va boshqalar.
3. Loyiha asosida o‘qitish texnologiyasi: o‘quvchilarning mustaqil izlanish faoliyatini tashkil etishga yo‘naltirilgan.
4. Modulli o‘qitish texnologiyasi: darslik materiallari bo‘limlarga (modullarga) ajratilib, har bir modul yakunida o‘zlashtirish darajasi baholanadi.
5. Masofaviy ta’lim texnologiyasi: onlayn o‘qitish, vebinar, virtual sinflar orqali bilim berish usullari.

Pedagogik innovatsiyalarning ta’lim jarayonidagi o‘rni

Innovatsion texnologiyalar o‘quvchilarning shaxsiy faolligini oshiradi, ularni tanqidiy fikrlashga, muammolarni mustaqil hal etishga o‘rgatadi. An’anaviy o‘qitishda o‘qituvchi asosiy manba bo‘lsa, innovatsion texnologiyalar sharoitida o‘quvchi faol subyektga aylanadi.

O‘qituvchining innovatsion faoliyatga tayyorgarligi

Innovatsion pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etishda o‘qituvchi yetakchi rol o‘ynaydi. U quyidagi jihatlarga ega bo‘lishi zarur:

- zamonaviy texnologiyalarni puxta bilish;
- axborot madaniyatiga ega bo‘lish;
- o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish;
- darsda interfaol metodlarni qo‘llash ko‘nikmasi.

Innovatsion texnologiyalarning samaradorligi

O‘zbekiston ta’lim tizimida so‘nggi yillarda bir qator innovatsion loyihalar amalga oshirilmoqda. Masalan:

- “Raqamli ta’lim” konsepsiyasi;
- “Elektron maktab” tizimi;
- “Online maktab” va “ZiyoNET” platformalari.

Bu loyihalar ta’lim jarayonini zamon talablariga moslashtirish, o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi muloqotni interfaol shaklga keltirish imkonini bermoqda.

Innovatsion texnologiyalarni joriy etishda uchraydigan muammolar

Quyidagi muammolar ta’lim tizimida innovatsiyalarni to‘liq qo‘llashga to‘sqinlik qiladi:

- texnik vositalarning yetishmasligi;
- o‘qituvchilarning raqamli savodxonlik darajasining pastligi;
- yangi metodikalarga mos o‘quv dasturlarining yetarli emasligi;
- internet infratuzilmasining ayrim hududlarda sustligi.

Innovatsion yondashuvlar yordamida ta’lim sifatini oshirish yo‘llari

- O‘quvchilarning faolligini oshirish: interfaol darslar, loyiha asosida o‘qitish.
- Texnologik muhit yaratish: har bir sinfda kompyuter, internet, interaktiv doska.
- Pedagog malakasini oshirish: muntazam treninglar, seminarlarda ishtirok.
- Ta’limda integratsiya: fanlararo bog‘liqlikni kuchaytirish.

Innovatsion pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslari

Pedagogik texnologiyalarni ishlab chiqishda psixologiya, didaktika, metodika va axborot texnologiyalari fanlari o‘zaro uzviy bog‘liq holda faoliyat yuritadi.

Didaktik tamoyillar — onglilik, faollik, tizimlilik, izchillik, mustaqillik kabi asosiy qoidalar innovatsion texnologiyalarning nazariy poydevorini tashkil etadi.

Psixologik jihatdan qaralganda, innovatsion yondashuvlar o‘quvchining shaxsiy rivojlanishi, qobiliyatini namoyon etish va o‘zini o‘zi boshqarish qobiliyatini mustahkamlaydi.

Demak, innovatsion texnologiyalar nafaqat o‘qitish natijasini, balki o‘quvchining ta’lim jarayonidagi ijtimoiy moslashuvini ham ta’minlaydi.

O‘zbekiston ta’lim tizimida innovatsiyalarni joriy etish tajribasi

So‘nggi yillarda mamlakatimizda ta’lim sohasida bir qator innovatsion dasturlar amalga oshirilmoqda. Jumladan:

“Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun va “Kadrlar tayyorlash milliy dasturi” asosida o‘qitishning zamonaviy shakllari yo‘lga qo‘yildi.

2020–2030 yillarga mo‘ljallangan ta’lim strategiyasida raqamli texnologiyalarni joriy etish, masofaviy o‘qitish tizimini takomillashtirish belgilangan.

Oliy va okra ta’lim muassasalarida “Google Classroom”, “Moodle”, “Zoom”, “EduPage” kabi tizimlardan foydalanish yo‘lga qo‘yildi.

Pedagoglar uchun malaka oshirishning elektron platformalari (masalan, teacher.edu.uz) ishga tushirildi.

Ushbu chora-tadbirlar natijasida o‘qituvchilarning axborot savodxonligi, raqamli kompetensiyasi va pedagogik mahorati oshmoqda.

Innovatsion o‘qitishning afzalliklari

Innovatsion texnologiyalar o‘qitish jarayoniga quyidagi ijobiy ta’sirlarni keltiradi:

1. O‘quvchi markazida tashkil etilgan ta’lim muhiti shakllanadi.
2. Darslar interfaol va qiziqarli bo‘ladi.
3. Mustaqil izlanish va ijodiy fikrlash rivojlanadi.
4. O‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasida do‘stona muhit yuzaga keladi.
5. Bilimlarni baholash jarayoni shaffof va obyektiv bo‘ladi.

Natijada, o‘quvchilarda motivatsiya, mas’uliyat, ijodkorlik va muloqot madaniyati shakllanadi.

Pedagogning innovatsion kompetensiyasi

Innovatsion texnologiyalarni muvaffaqiyatli joriy etish uchun pedagog quyidagi kompetensiyalarga ega bo'lishi zarur:

Axborot-kommunikativ kompetensiya: AKT vositalaridan samarali foydalanish.

Tashkiliy kompetensiya: darsni rejalashtirish va texnologik xaritani tuzish.

Ijodiy kompetensiya: yangi metodlarni ishlab chiqish, o'zgartirish va sinovdan o'tkazish.

Refleksiv kompetensiya: o'z faoliyatini tahlil qilish, natijalarni baholash va xulosalar chiqarish.

Shu tariqa, pedagog innovator sifatida o'zini namoyon etadi.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar — bu ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali va qiziqarli qilishning eng muhim omilidir. Har bir pedagog o'z faoliyatida zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirib, ularni ijodkorlik bilan qo'llasa, ta'lim sifati albatta yuqori bo'ladi. Shunday ekan, innovatsion yondashuvlar bugungi kunda har bir o'qituvchining kasbiy faoliyatining ajralmas qismi bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimini rivojlantirish to'g'risida"gi qarorlari va farmonlari.
3. Hasanboeva O., Xoliqberdiev K. Pedagogik texnologiyalar asoslari. — Toshkent: Fan, 2019.
4. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. — Toshkent: O'qituvchi, 2020.
5. www.edu.uz — O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi rasmiy sayti.